

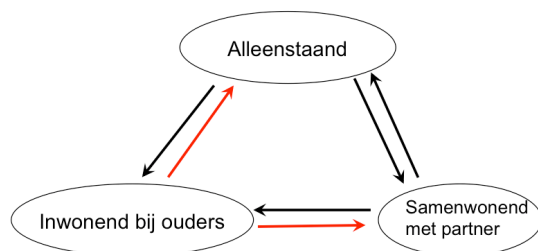
HET VERLATEN VAN HET OUDERLIJKE NEST: CONSTANTEN EN CONTRASTEN

Christophe Vandeschrick & Jean-Paul Sanderson
Centre de recherche en démographie et sociétés
Université Catholique de Louvain

In het verleden waren het huwelijk en het verlangen een eigen gezin te stichten vaak de belangrijkste aanleiding en drijfveer om het ouderlijke huis te verlaten. Deze stap in het leven, die vrijwel elke persoon ooit maakte, werd gezet op een leeftijd die voor beide geslachten maar weinig varieerde. Tegenwoordig is het tijdstip van het zelfstandig gaan wonen van jonge volwassenen meer gespreid in de tijd en neemt die stap ook diversere vormen aan. Zoals uit figuur 1 blijkt, kan deze 'zelfstandigwording' zich op verschillende manieren voltrekken:

- in één stap, waarbij de jongere zijn ouderlijk huis verlaat om meteen zelfstandig met een partner te gaan samenwonen;
- in twee stappen, waarbij de jongere eerst het ouderlijk huis verlaat om pas na een tijdje als alleenstaande te hebben gewoond, met een partner te gaan samenwonen;
- ook kan de jongere er een complexere levensloop op nahouden door van de ene woontoestand in de andere te stappen, door bijvoorbeeld terug bij zijn ouders te gaan inwonen na een periode van zelfstandig (samen)wonen, of na een periode van samenwonen (terug) over te gaan naar de toestand van alleenstaande¹.

Figuur 1: De verschillende wegen van het zelfstandig worden

Het leven van jonge volwassenen verloopt dus steeds minder gestandaardiseerd, zowel wat betreft het verlaten van het ouderlijk huis alsook andere demografische keuzes en gedragingen (EGGERICKX *et al.*, 2012; KOLHI, 1986; verder WIDMER *et al.*, 2009). De nu volgende analyses maken gebruik van de gegevens uit de Generations and Gender Survey België.

¹ Er zijn nog verschillende andere woonsituaties mogelijk bij jongvolwassenen. Aangezien de analyses in deze paper zich echter toespitsen op het eerste vertrek uit het ouderlijke huis, worden die andere situaties samengebracht in de categorie "Andere" die hier verder buiten beschouwing gelaten.

We richten ons daarbij op:

- het eerste verlaten van het ouderlijke huis, hetzij om met een partner te beginnen samenwonen (al dan niet gehuwd), hetzij om als alleenstaande te gaan wonen (de rode pijltjes op figuur 1);
- de personen van 18 tot 32 jaar. 18 jaar is immers de minimumleeftijd van de ondervraagden in de Generations and Gender Survey; anderzijds woont op de leeftijd van 32 jaar de overgrote meerderheid van de mensen niet meer bij hun ouders (meer dan 98 % van de vrouwen en ongeveer 85 % van de mannen).

Na het weglaten van de individuen van wie geen van beide ouders nog leefde op het tijdstip van de bevraging, werden de deelnemers aan de enquête opgedeeld in vijf leeftijdsgroepen van telkens drie jaar (gaande van 18-21 jaar tot 30-32 jaar). Elke leeftijdsgroep werd volgens de woonsituatie opgedeeld in vier categorieën:

- JCPA: individuen die nog nooit met een partner samenwoonden en bij hun ouders inwonen
- JCPP ('alleenstaanden'): individuen die nog nooit met een partner hebben samengewoond en ook niet bij hun ouders inwonen
- C1PP: individuen die voor het eerst samenwonen en niet meer bij hun ouders wonen
- Andere: een categorie met alle andere woonsituaties die in onze analyses buiten beschouwing werden gelaten.

Een algemeen patroon ...

In figuur 2 en 3 wordt de evolutie van de verschillende woonsituaties weergegeven volgens geslacht en leeftijd, respectievelijk voor heel België, en voor Vlaanderen en voor Wallonië apart². De evolutie van de verschillende categorieën beantwoordt in elke figuur aan hetzelfde algemene patroon:

- Het aandeel individuen die nooit samenwoonden en nog steeds bij hun ouders inwonen (JCPA) daalt niet onverwacht met een tempo dat vooral bij de groepen 21-23 jaar en 27-29 jaar bijzonder hoog is.
- Het aandeel van zij die niet meer in het ouderlijke huis wonen maar nooit hebben samengewoond met een partner (JCPP) blijft vrij constant in de tijd.
- Het aandeel van zij die voor het eerst met een partner gaan samenwonen en niet meer bij hun ouders inwonen (C1PP) stijgt tot aan de groep 27-29 jaar om daarna te stagneren of zelfs terug lichtjes in te krimpen, daarbij gelijke tred houdend met de evolutie waargenomen in de JCPA-groep.

Kortom, als koppel gaan samenwonen blijft de meest gebruikelijke weg om het ouderlijke huis te verlaten. Dit gebeurt echter op een iets latere leeftijd dan in het verleden³. Anderzijds zien we dat men ook vaak via een tussenstap het ouderlijk huis verlaat, zonder meteen met een partner te gaan samenwonen⁴. Het hoogtepunt hiervan wordt bereikt achteraan de twintiger jaren om vervolgens weer af te nemen.

In vergelijking met vrouwen hebben mannen zowel in Vlaanderen als in Wallonië aanvankelijk een C1PP-aandeel dat lager ligt en uiteindelijk een JCPA-aandeel dat hoger ligt. Mannen stellen het dus iets langer uit dan vrouwen om de stap te zetten als koppel te gaan samenwonen (DEBOOSERE *et al.* (2009)). Bij de mannen in de laatste leeftijdsklasse van ons onderzoek zijn er bovendien hogere proporties individuen die nog nooit de stap gezet hebben om met een partner te gaan samenwonen in vergelijking met de vrouwen (15 à 16 % bij mannen tegenover slechts 1 tot 2 % bij vrouwen).

² Het Brussels Gewest werd in dit onderzoek niet betrokken wegens de te geringe getalsterkte van de bevrageden uit die regio. Bovendien had men om de hiernavolgende analyses te kunnen uitvoeren idealiter moeten kunnen beschikken over longitudinale gegevens waarmee generaties kunnen worden opgevolgd doorheen de gehele fase van zelfstandigwording. De hier gebruikte gegevens zijn echter transversaal, m.a.w. er wordt voor elke leeftijd telkens een andere generatie ondervraagd. Uit een test over het percentage personen die op verschillende leeftijden met een partner gingen samenwonen is echter gebleken dat de gedragspatronen van de ene generatie op de andere niet al te zeer verschillen. Daarom vormt de transversaliteit van de gegevens geen ernstig storend element voor onze analyses.

³ Vgl. hierover o.m. EGGERICKX T. *et al.* (2012) of GALLAND O. (2000). Wel valt te onderstrepen dat de meningen in dit verband soms uiteenlopen, vgl. bijv. VILLENEUVE-GOKALP C. (2000).

⁴ I.v.m. geleidelijk verlopende overgangen naar zelfstandigheid, vgl. o.m. VILLENEUVE-GOKALP C. (2000).

... met toch enkele verschillen

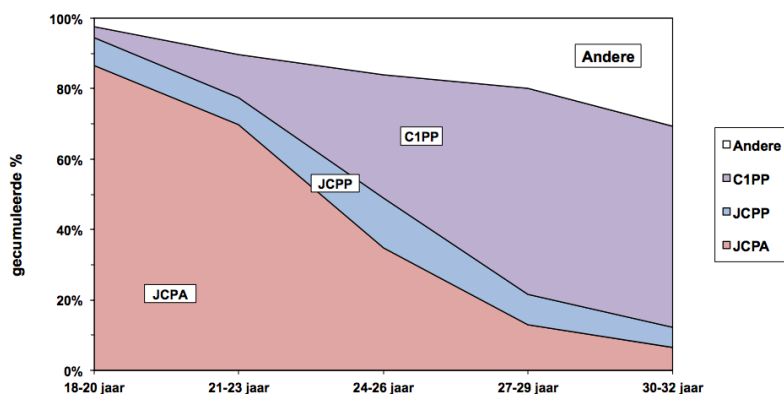
Ondanks de hierboven geconstateerde algemene trends, bestaan er tussen de gewesten wel een aantal kleine verschillen:

- Bij mannen in de leeftijdsklasse 18 tot 20 jaar is de categorie van zij die voor het eerst met een partner gaan samenwonen en niet meer bij hun ouders inwonen (C1PP) in beide gewesten gelijk aan 0 %. Bij de vrouwen schommelt dit percentage echter tussen 4,7 % en 8,3 % in respectievelijk Vlaanderen en Wallonië. Dit toont aan dat vrouwen op jongere leeftijd gaan samenwonen met hun partner en dat dit zich iets minder uitgesproken manifesteert in Vlaanderen dan in Wallonië⁵.
- Behalve in de twee eerste leeftijdsgroepen is het aandeel van de C1PP-categorie hoger in Vlaanderen dan in Wallonië.
- In de laatste leeftijdsgroep lopen de gewesten het meest uiteen voor de C1PP-categorie, met een verschil van meer dan 8% ten voordele van Vlaanderen.
- Voor alle leeftijden en voor beide geslachten is het aandeel van zij die nooit hebben samengewoond en niet bij hun ouders wonen (JCPP) het hoogst in Wallonië.

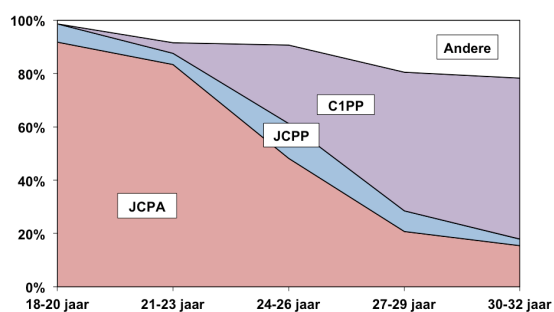
⁵ Door gebruik van transversale gegevens (vgl. *supra*) zouden soortgelijke conclusies (discrepancie Vlaanderen – Wallonië) ernstig op de helling kunnen komen te staan. Het blijkt echter uit de gemaakte berekeningen dat in Vlaanderen t.o.v. Wallonië ongeacht de leeftijdsgroep er minder vaak wordt overgegaan tot samenwonen met een eerste partner in de jongere leeftijdsgroep (23 jaar en jonger), ook al is er een inhaalbeweging op hogere leeftijden (24 jaar en ouder). Dit pleit voor een Vlaams-Waalse discrepantie, waarbij niet uit het oog mag worden verloren dat deze betrekkelijk gedetailleerde analyses gezien de kleine aantallen onderhevig blijven aan door het toeval bepaalde vertekeningen.

Figuur 2 en 3: Het woongedrag van jonge volwassenen

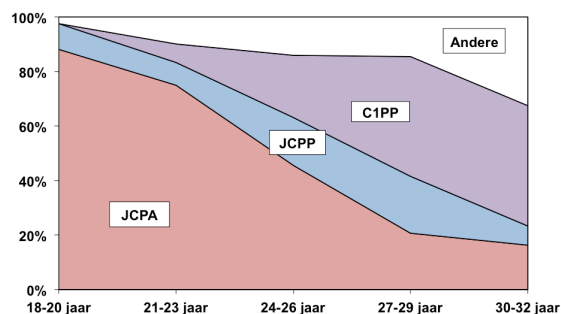
Figuur 2: België, totaal

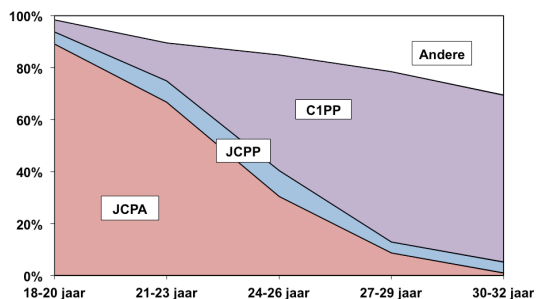
Figuur 3a: Vlaanderen, mannen

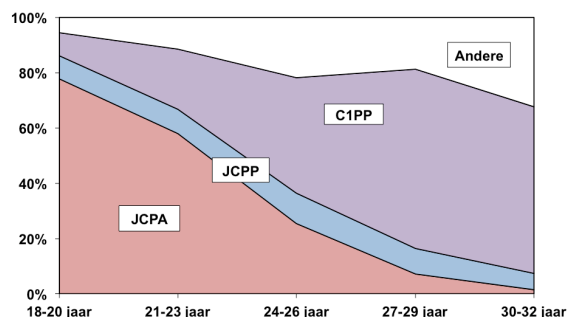
Figuur 3c: Wallonië, mannen

Figuur 3b: Vlaanderen, vrouwen

Figuur 3d: Wallonië, vrouwen

JCPA: nooit als koppel samengewoond, nog bij ouders	C1PP: eerste maal samenwonend, niet bij ouders
JCPP: nooit samengewoond, niet bij ouders inwonend	Andere: alle andere woonsituaties

Bron: ADSEI, GGS Belgium, golf 1, 2008-2012; toestand januari 2012.

Samengevat lijkt het dat de verzelfstandiging van jongeren door het verlaten van het ouderlijk huis in het noorden iets trager op gang komt, maar dat in het zuiden uiteindelijk toch een grotere groep verstokte niet-samenwoners overblijft. Anderzijds zijn in Vlaanderen de individuen uit de lagere leeftijdsgroepen die niet met een partner samenwonen meer geneigd dan in Wallonië om bij hun ouders te blijven inwonen.

Om die vaststellingen te verklaren kunnen verschillende hypothesen worden aangehaald. In de eerste plaats zijn er mogelijk individuele factoren in het spel waardoor mannen langer wachten vooraleer ze tot een volledig zelfstandig leven en/of tot samenwonen overgaan, met als gevolg hogere percentages individuen die langer bij hun ouders blijven inwonen of zonder partner buiten het ouderlijke huis wonen. Verder kunnen ook familiale interacties het gedrag van jonge volwassenen mogelijk beïnvloeden. Men kan zich bijvoorbeeld indenken dat ouders die hun kinderen graag zelfstandig zien worden toch zouden menen dat zelfstandigheid buiten het koppel minder aanvaardbaar is voor meisjes dan voor jongens.

Gevolg daarvan zijn de lagere JCPP-percentages bij vrouwen. Ten slotte kunnen ook socio-economische factoren een invloed uitoefenen op de interacties binnen het gezin:

- Hoe lager de levensstandaard van de ouders, hoe moeilijker het is voor de ouders om in het levensonderhoud te voorzien van hun volwassen geworden kinderen, wat in de minder begunstigde lagen van de bevolking een hogere mate van woonzelfstandigheid tot gevolg zou kunnen hebben, ook zonder samenwonen met partner.
- Omgekeerd zou een hogere levensstandaard van de ouders jonge volwassenen ertoe kunnen aanzetten langer te wachten vooraleer ze het comfort van het ouderlijke huis achter zich laten, indien evenwaardig comfort niet is gegarandeerd ingeval van volledig zelfstandig wonen (syndroom van het "gouden nest", o.m. beschreven door DEBOOSERE P. *et al.* (2009))⁶.

Verder moet, naast individuele economische factoren, ook rekening worden gehouden met de mogelijke impact van elementen buiten de familiale sfeer. Zo kan bijvoorbeeld de toestand op de vastgoedmarkt invloed uitoefenen op de mogelijkheid voor jonge volwassenen om een betaalbare woning te vinden die hen in staat stelt zelfstandig te gaan wonen.

Naast de hierboven geformuleerde hypothesen kan aan de hand van de GGP-gegevens de impact worden geanalyseerd van nog twee andere factoren die een mogelijke invloed hebben op het zelfstandig worden van jonge volwassenen, met name de verstandhouding met de ouders tijdens de kinderjaren, en de tewerkstellingssituatie van de bevroegde jonge volwassenen.

Verstandhouding met de ouders tijdens de kinderjaren en woonzelfstandigheid

De JCPP-categorie omvat een aantal individuen die a priori bij hun ouders hadden kunnen blijven inwonen, namelijk zij die geen partner hebben en dus minder redenen hebben om het ouderlijke huis uit te gaan. Kan het wegtrekken uit het ouderlijke huis zonder te gaan samenwonen in verband worden gebracht met de kwaliteit van de relatie met de ouders tijdens de kinderjaren? De hier verdedigde hypothese stelt dat een slechte verstandhouding tussen de ouders en kinderen hen ertoe zou aanzetten toch het ouderlijke huis te verlaten, ook al hebben ze geen partner waarmee ze willen samenwonen.

Tabel 1: Aandeel individuen die een slechte relatie met de ouders tijdens hun kinderjaren hebben gerapporteerd

Geslacht	Categorie	België	Vlaanderen	Wallonië
Mannen	JCPA	26,8%	29,6%	16,9%
	JCPP	36,7%	38,5%	31,8%
Vrouwen	JCPA	26,5%	25,3%	28,8%
	JCPP	37,8%	43,5%	36,4%
Totaal	JCPA	26,6%	27,6%	22,0%
	JCPP	37,2%	41,7%	33,3%

Bron: ADSEI, GGS Belgium, golf 1, 2008-2012; toestand januari 2012

Tabel 1 geeft de percentages individuen weer die hebben aangegeven dat de verstandhouding met hun ouders tijdens hun kinderjaren niet bijzonder goed was, dit voor het hele land en voor Vlaanderen en Wallonië apart. We selecteerden enkel de individuen tussen 21 en 29 jaar oud omdat in de leeftijdsgroep van 18-20 jaar de JCPP'ers in absolute cijfers schaars vertegenwoordigd zijn, en omdat na de leeftijd van 29 jaar een zeer hoge proportie individuen het ouderlijke huis reeds verlaten heeft. We focussen op de categorieën JCPA en JCPP aangezien de te beantwoorden vraag betrekking heeft op de reden waarom bepaalde personen die nooit in koppelverband hebben samengewoond tóch het huis van de ouders verlieten, zijn de andere categorieën waarin individuen zijn ondergebracht die met een partner samenwonen of ooit hebben samengewoond, minder aangewezen om de vergelijking te maken.

⁶ Dit type van hypothesen kan niet aan de hand van GGP-gegevens worden getoetst. Deze enquête bevat immers voor jonge volwassenen die niet meer bij hun ouders inwonen geen enkele informatie over de inkomens van de ouders. Daarbij komt dat t.a.v. zij die nog bij hun ouders wonen twijfels blijven bestaan aangaande de betrouwbaarheid van de verzamelde informatie i.v.m. de inkomens van het huishouden: heeft een nog studerende jongere wel een duidelijk zicht op de verschillende bronnen van inkomsten van het huishouden waar hij deel van uitmaakt?

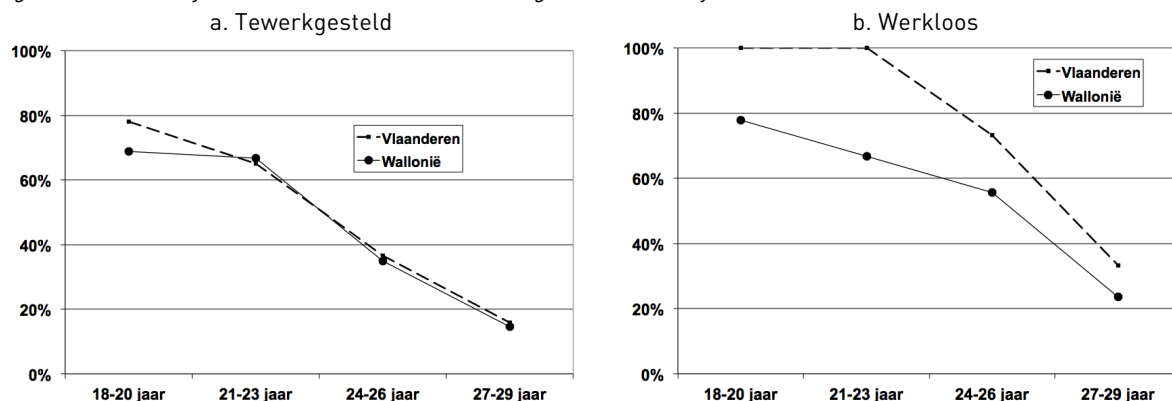
In het algemeen geldt dat de proportie met een slechte verstandhouding met de ouders tijdens de kinderjaren hoger ligt bij de JCPP'ers dan bij de JCPA'ers. Zodoende zou de slechte verstandhouding met de ouders althans gedeeltelijk het vertrek uit het ouderlijke huis zonder samenwoningsplannen kunnen verklaren. Op nationaal niveau is het contrast tussen de JCPP- en de JCPA-groep zowat gelijk voor elk geslacht. Maar daaronder schuilt wel een duidelijke dichotomie tussen de gewesten: in Vlaanderen is genoemd contrast sterker aanwezig aan vrouwelijke dan aan mannelijke kant, terwijl in Wallonië dit net andersom is.

Tewerkgesteld of werkloos, welke invloed op de woonsituatie?

Heeft het arbeidsstatuut (tewerkgesteld of werkloos) een invloed op de percentages van zij die bij hun ouders inwonen, ongeacht of dit in koppelverband is of niet? Zoals in figuur 4.a wordt aangetoond, zijn bij de werkenden de woonpatronen in beide gewesten zeer gelijklopend. Voorts bestaat er een duidelijk negatief verband tussen leeftijd en het aandeel van zij die nog bij hun ouder(s) inwonen: naarmate de leeftijd toeneemt gaat het hebben van werk – en dus van een inkomen – gepaard met een steeds massaler wordende verzelfstandiging.

In de groep van de werklozen (vgl. figuur 4.b) is er wel een duidelijk merkbaar contrast tussen de gewesten: op alle leeftijden is het aandeel van zij die nog steeds in het ouderlijke huis wonen hoger in Vlaanderen dan in Wallonië. Met het stijgen van de leeftijd groeien de gedragspatronen geleidelijk naar elkaar toe, althans qua absolute verschillen in procent; qua relatieve verschillen komt het Waalse percentage overeen met grofweg 70 à 75 % van het Vlaamse percentage.

Figuur 4: Wonen bij ouders en arbeidsstatuut naar gewest en leeftijd

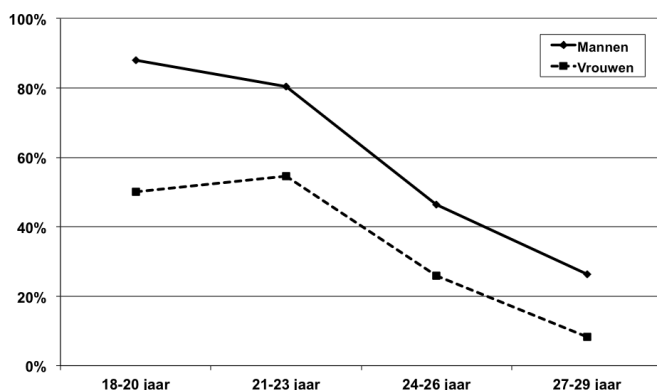

Bron: ADSEI, GGS Belgium, golf 1, 2008-2012; toestand januari 2012

Om de regionale verschillen te verklaren kunnen meerdere hypothesen worden vooropgesteld:

- In Wallonië zou ten gevolge het frequenter voorkomen van economische onzekerheid bij de ouders een grotere tendens bestaan bij de jongeren om zelfstandig te gaan wonen zodra ze als ingeschreven werklozen over een eigen inkomen kunnen beschikken. Een niet-samenwonende werkloze beschikt immers over een hoger inkomen dan een samenwonende werkloze, hetgeen de verzelfstandiging in kansarme gezinnen in de hand zou kunnen werken.
- In Vlaanderen zou de spanning op de vastgoedmarkt de verzelfstandiging afremmen, ten minste voor jonge werklozen, gewoonweg omdat ze met hun inkomen geen woning naar hun wensen kunnen vinden.

Figuur 5: Arbeid en aandeel individuen die bij hun ouders inwonen

Bron: ADSEI, GGS Belgium, golf 1, 2008-2012

Figuur 5 toont per geslacht aan dat het al dan niet hebben van een job een grotere invloed op de zelfstandigwording (althans qua woongedrag) uitoefent bij vrouwen dan bij mannen: op elke leeftijd is de proportie van zij die werk hebben en nog steeds in het ouderlijke huis wonen een stuk hoger aan mannelijke zijde. Die vaststelling bevestigt nogmaals dat mannen het vertrek uit het ouderlijke huis langer uitstellen dan hun vrouwelijke evenknieën, hetgeen wellicht in verband gebracht moet worden met het feit dat mannen minder snel overgaan tot samenwonen met een partner.

In tabel 2 zijn de resultaten weergegeven van een multinomiale logistische regressie, met als te verklaren variabele de woonsituatie van de jonge volwassenen (JCPA, JCPP of C1PP), en als verklarende variabelen het geslacht, de leeftijd, de arbeidsstatus, de verstandhouding tussen de ouders in de kinderjaren, en het gewest.

Duiding van de resultaten in tabel 2

Hoe valt "- 0,664***" in kolom "JCPP" en in regel "Man (Ref.: vrouw)" te duiden? De duiding is tweeledig:

- het getal is negatief, hetgeen erop wijst dat t.o.v. de vrouwen in het model de mannen een lagere waarschijnlijkheid hebben om woonstatus JCPP te hebben. Dit effect is des te sterker naarmate het getal in absolute waarde hoger is; bij een positieve waarde is het effect op de waarschijnlijkheid positief;
- de drie sterretjes (***) wijzen erop dat het effect in hoge mate significant is: de kans is kleiner dan 1 op 100 dat het gevonden resultaat door toeval ontstaan is. Is het aantal sterretjes gelijk aan 2 of 1, dan gaat de significantiedrempel over van 1 % op resp. 5 en 10 %, d.i. een matig tot zwak significante verhouding. Is er geen sterretje, dan bedraagt de kans, dat het verkregen resultaat aan het toeval te wijten is, meer dan 10 %. In zo'n geval stelt men dat het resultaat niet significant is en dus puur op toeval berust.

Tabel 2: Multinomiale logistisch regressie – coëfficiënten

	JCPP	C1PP
Man (Ref.: vrouw)	-0,664***	-1,347***
Leeftijd (Ref.: 18-20 jaar)		
21-23 jaar	-0,357	0,617
24-26 jaar	0,798*	2,230***
27-29 jaar	1,222***	3,533***
30-32 jaar	1,304**	4,330***
Arbeidsstatus (Ref.: student(e))		
Tewerkgesteld	1,348***	2,401***
Werkloos	0,868*	1,031**
(Eerder) slechte verstandhouding ouders (Ref.: goede verstandhouding)	0,793***	0,376*
Vlaanderen (Ref.: Wallonië)	-0,549**	-0,120

Bron: ADSEI, GGS Belgium, golf 1, 2008-2012

De gegevens in tabel 2 leiden tot een aantal conclusies:

- Mannen hebben op de weg naar woonzelfstandigheid enige achterstand in vergelijking met vrouwen, zoals blijkt uit de telkens sterk significante negatieve waarde van coëfficiënt B bij mannen t.o.v. vrouwen. De meest negatieve waarde heeft de C1PP-groep, d.i. de 'meest zelfstandige' vorm: de achterstand van de mannen wordt groter bij toenemende mate van zelfstandigheid. Er dient echter te worden opgemerkt dat in tegenstelling tot de bespreking hierboven mannen minder de neiging lijken te hebben om tot de JCPP-categorie te behoren dan vrouwen, wat erop wijst dat

indien voor de andere variabelen in het model gecontroleerd wordt de vrouwen een hogere kans vertonen om in de JCPP-categorie te zitten.

- Het effect van leeftijd is over het algemeen positief: naarmate de leeftijd vordert, wordt de kans om in de twee categorieën te zitten groter. Het effect doet zich echter niet op een eenvormige manier voor:
 - voor de 21-23-jarigen is de verhouding niet alleen negatief voor de JCPP-categorie, maar is bovendien niet-significant voor beide categorieën (JCPP en C1PP). Die eerste leeftijdsklasse onderscheidt zich niet significant van de voorgaande, wat erop lijkt te wijzen dat woonzelfstandigheid pas na de leeftijd van 23 jaar enige omvang begint aan te nemen;
 - voor de andere leeftijdsklassen is coëfficiënt B telkens hoog significant bij de C1PP-categorie, terwijl voor de JCPP-categorie de significantie minder onomstotelijk is. Overigens steken in de C1PP-categorie de waarden sterker tegen elkaar af. Het lijkt wel of het onderscheidend vermogen van leeftijd sterker is bij de C1PP'ers dan bij de JCPP'ers.
- Het hebben van een job verhoogt de neiging tot woonzelfstandigheid in vergelijking met studenten. Ook hier staan de zaken duidelijker bij de C1PP- dan bij de JCPP-categorie. Werklozen bevinden zich in een tussensituatie, met B-coëfficiënten die tegelijk minder hoog en minder significant zijn. In zekere zin is werkloosheid vergeleken met het hebben van een job een rem op verzelfstandiging.
- Een (eerder) slechte verstandhouding met de ouders tijdens de kindertijd heeft een positieve invloed op de kans tot woonzelfstandigheid, doch hier is het effect het meest uitgesproken en het meest significant voor de JCPP-categorie, in tegenstelling tot wat voor de overige factoren is geconstateerd. Die vaststelling versterkt het inzicht dat een slechte verstandhouding met de ouders het zelfstandig wonen in de hand werkt, ongeacht of er sprake is van samenwoning met een partner.
- Tot slot, Vlaanderen vertoont een B-coëfficiënt die lager ligt dan die van Wallonië, maar de waarden zijn betrekkelijk gering en bovendien slechts matig of niet significant: het verschil tussen de gewesten is dus eerder beperkt.

Tot besluit

Op basis van de gegevens uit de Generations and Gender Survey, hebben we in deze policy brief met een zekere nauwkeurigheid het woongedrag nagegaan van jonge volwassenen op de leeftijd waarop velen van hen overgaan tot zelfstandig wonen. Daarbij konden de trends terzake in verband worden gebracht met bepaalde kenmerken, zoals bijvoorbeeld de door de bevroegde persoon aangegeven kwaliteit van verstandhouding met zijn ouders tijdens de kinderjaren en de arbeidsstatus.

Door middel van vergelijkingen tussen de gewesten konden een aantal constanten worden blootgelegd in Vlaanderen en Wallonië. Zo stellen we vast dat mannen in het algemeen later met een partner gaan samenwonen dan vrouwen, en dat mannen dit bij voorkeur doen via een tussenstap (eerst onafhankelijk van de ouders gaan wonen zonder partner). Deze laatste vaststelling wordt echter in de logistische regressie ontkracht, wellicht door het feit dat het uittreden uit het JCPA-statuut, dat als referentiestatuut fungeert, bij vrouwen sneller op gang komt dan bij mannen.

Tussen Vlaanderen en Wallonië zijn echter ook een aantal contrasten aan de dag gelegd. In Vlaanderen zien we dat er toch vaker voor een rechtstreekse overstap naar volledige woonzelfstandigheid gekozen wordt, terwijl aan Waalse kant een hoger aandeel individuen vaker voor genoemde tussenstap kiezen. We zien ook dat er bij jonge Waalse werklozen er een sterkere neiging is om het ouderlijke huis te verlaten. Ten slotte is de mate waarin in Wallonië het samenwonen met een partner op jongere leeftijd optreedt afhankelijk van het geslacht; maar met stijgende leeftijd vallen de gedragspatronen in beide gewesten nagenoeg volledig samen, en is de uiteindelijke proportie zowel van zij die honkvast bij hun ouders inwonen als van de alleenstaanden zelfs hoger in Wallonië. Op basis van de logistische regressie blijken geen (hoog)significante verschillen tussen de gewesten. De verschillen die er al zijn verdwijnen naarmate de leeftijd stijgt.

We kunnen besluiten op basis van de verschillende analyses dat we zowel voor Vlaanderen als Wallonië dezelfde tendensen kunnen vaststellen, ook al zien we kleinere variaties tussen de gewesten die een invloed hebben op de intensiteit en timing van deze trends.

Referenties

- BESSIN M. (1999), « La compression du temps : une déritualisation des parcours de vie », *Les âges de la vie*, Boutinet J.-P., *Education permanente*, n°138, pp. 75-85.
- DEBOOSERE P., LESTHAEGHE R., SURKYN J., WILLAERT D., BOULANGER P.-M., LAMBERT A. et LOHLÉ-TART L. (2009), *Huishoudens en gezinnen in België*, Monografie 4 van de Socio-economische Enquête 2001, ADSEI, Brussel, 170 p.
- GALLAND O. (2000), « Entrer dans la vie adulte: des étapes toujours plus tardives mais resserrées », in *Économie et statistique*, n° 337-338, 2000, 7/8, pp. 13-36.
- KOHLI M., (1989), « Le cours de la vie comme institution sociale », *Enquête, Biographie et cycle de vie*, n°5, pp. 1-14.
- EGGERICKX T., ORIS M., SANDERSON J.-P., VILPERT S., (2012), *L'évolution de la population, l'âge et le sexe*, Monografie 1 van de Socio-economische Enquête 2001, ADSEI, Brussel, 230 p. (te verschijnen).
- VILLENEUVE-GOKALP C. (2000), « Les jeunes partent toujours au même âge de chez leurs parents », in *Économie et statistique*, n° 337-338, 2000, 7/8, pp. 61-80.
- WIDMER E., RITSCHARD G., MÜLLER N., (2009), « Trajectoires professionnelles et familiales en Suisse : quelle pluralisation ? », *Transitions dans les parcours de vie et construction des inégalités*, ORIS M. et al. (sous la direction de), Presses polytechniques et universitaires romandes, Lausanne, pp. 253-272.

Appendix

België, totaal	JCPA	JCPP	C1PP	Andere	Totaal	Effectief
18-20 jaar	86,6%	7,9%	2,9%	2,5%	100,0%	237
21-23 jaar	69,7%	7,9%	12,1%	10,3%	100,0%	327
24-26 jaar	34,7%	14,2%	35,0%	16,0%	100,0%	334
27-29 jaar	12,8%	8,7%	58,7%	19,8%	100,0%	353
30-32 jaar	6,5%	5,7%	57,1%	30,7%	100,0%	326
Totaal	38,9%	8,9%	35,4%	16,8%	100,0%	1.577
Vlaanderen, totaal	JCPA	JCPP	C1PP	Andere	Totaal	Effectief
18-20 jaar	90,5%	5,8%	2,2%	1,5%	100,0%	136
21-23 jaar	73,8%	6,5%	10,1%	9,5%	100,0%	168
24-26 jaar	38,6%	11,4%	37,5%	12,5%	100,0%	184
27-29 jaar	13,5%	5,7%	60,1%	20,7%	100,0%	188
30-32 jaar	7,5%	3,5%	62,4%	26,6%	100,0%	170
Totaal	41,9%	6,7%	36,6%	14,9%	100,0%	846
Vlaanderen, mannen	JCPA	JCPP	C1PP	Andere	Totaal	Effectief
18-20 jaar	91,8%	6,8%	0,0%	1,4%	100,0%	72
21-23 jaar	83,3%	4,2%	4,2%	8,3%	100,0%	72
24-26 jaar	48,2%	12,9%	29,4%	9,4%	100,0%	85
27-29 jaar	20,8%	7,8%	51,9%	19,5%	100,0%	74
30-32 jaar	15,4%	2,6%	60,3%	21,8%	100,0%	78
Totaal	50,9%	7,0%	29,9%	12,2%	100,0%	381
Vlaanderen, vrouwen	JCPA	JCPP	C1PP	Andere	Totaal	Effectief
18-20 jaar	89,1%	4,7%	4,7%	1,6%	100,0%	64
21-23 jaar	66,7%	8,3%	14,6%	10,4%	100,0%	96
24-26 jaar	30,3%	10,1%	44,4%	15,2%	100,0%	99
27-29 jaar	8,6%	4,3%	65,5%	21,6%	100,0%	114
30-32 jaar	1,1%	4,2%	64,2%	30,5%	100,0%	92
Totaal	34,5%	6,4%	42,1%	17,0%	100,0%	465
Wallonië, totaal	JCPA	JCPP	C1PP	Andere	Totaal	Effectief
18-20 jaar	83,3%	9,0%	3,8%	3,8%	100,0%	77
21-23 jaar	65,9%	8,5%	14,7%	10,9%	100,0%	126
24-26 jaar	35,7%	14,3%	32,1%	17,9%	100,0%	112
27-29 jaar	12,0%	13,5%	57,1%	17,3%	100,0%	133
30-32 jaar	7,2%	6,3%	54,1%	32,4%	100,0%	108
Totaal	38,0%	10,5%	34,5%	17,1%	100,0%	556
Wallonië, mannen	JCPA	JCPP	C1PP	Andere	Totaal	Effectief
18-20 jaar	88,1%	9,5%	0,0%	2,4%	100,0%	42
21-23 jaar	75,0%	8,3%	6,7%	10,0%	100,0%	59
24-26 jaar	45,6%	17,5%	22,8%	14,0%	100,0%	57
27-29 jaar	20,8%	20,8%	43,8%	14,6%	100,0%	48
30-32 jaar	16,3%	7,0%	44,2%	32,6%	100,0%	43
Totaal	50,0%	12,8%	22,8%	14,4%	100,0%	249
Wallonië, vrouwen	JCPA	JCPP	C1PP	Andere	Totaal	Effectief
18-20 jaar	77,8%	8,3%	8,3%	5,6%	100,0%	35
21-23 jaar	58,0%	8,7%	21,7%	11,6%	100,0%	67
24-26 jaar	25,5%	10,9%	41,8%	21,8%	100,0%	55
27-29 jaar	7,1%	9,4%	64,7%	18,8%	100,0%	85
30-32 jaar	1,5%	5,9%	60,3%	32,4%	100,0%	65
Totaal	28,4%	8,6%	43,8%	19,2%	100,0%	307

Bron: ADSEI, GGS Belgium, golf 1, 2008-2012